

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **sorkih, četrkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.— za vse leto . . . 12.— „ „ „ 18.—
Naročnino je plačevati naprej na naročbo brez priložene naročnine se uprava ne ozira.
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglaš se račune po tarifu v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uradništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema uradništvu ulice Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odpri reklama cije so prosto poštne.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

Občni zbor

„Kmetijske in vrtnarske družbe za Trst in okolico“ dne 23. avgusta 1896.
(Zvršetak.)

Po odobrenju letnega poročila in računov govoril je gosp. N a b e r g o j ter razpravljal, zakaj „Kmetijska in vrtnarska družba“ ni dosegla takega uspeha, kakoršnega je bilo želeli in kojemu smo se nadejali o ustanovitvi. Omenjal je razne zapreke, ki so se stavile mlademu društvu; in med temi je glavna in velika napaka se strani vlade, da ne podpira naše kmetijske družbe, nego le „Società Agraria“, ki je sestavljena večinoma le iz mestne gospode, ki se malo ali pa prav nič ne razume o kmetiji in živinoreji, kojoj nevednost so ti gospodje pokazali že večkrat. V nekem slučaju niso umeli ločiti bika od krave. Ti gospodje se ne brigajo čisto nič za težnje kmetov, delijo podpore komur hočejo in za kakoršne svrhe hočejo, nihče jih ne more nadzorovati. Denar, ki ga dobivajo od vlade in do katerega imajo pravico edino le potrebni kmetje, delijo kakor milodare — seveda zopet le gotovim osebam.

Ko se je ustanovila naša družba, bila bi si morala vlada takoj ogledati obe ti društvi in videla bi, kje so kmetje — kje je prava kmetijska družba.

Tudi sedaj še lahko dosežemo podporo. Ako se vsi okoličani zjedini in vstopimo v „Kmet. in vrtnarsko družbo“, lahko dosežemo število udov one druge družbe in vlada bo prisiljena podpirati močnejšo družbo, sestoječo iz posestnikov in pravih kmetov.

Priporoča torej vsem udom, da naj gledajo pridobiti še družih; to priporoča pa še posebno iz tega vzroka, ker najbrže izide zakon, da bo vsak kmet moral biti ud kake kmetijske družbe — torej naj pristopi tem preje k domačemu društvu — kjer se mu v materinem jeziku tolmačijo vse potrebščine in zadeve.

To idejo podpira tudi g. dr. Pretner, ki se popolnoma strinja z g. Nabergojem ter pravi, da je na vsak način treba gledati, da se pridobi večje število udov.

Na to se je oglasil za besedo g. P e č a r iz Lonjera, ki je v kratkih besedah jako dobro povedal, zakaj ni mogoče ali vsaj lahko dobiti večjega števila udov. Povedal nam je, kako agituje „Società Agraria“ za svoje ude in odsvetuje in odvrča okoličane, ter jim brani vstopiti v našo družbo. Zakaj pač to? Menda se ono društvo zaveda — da ni kmetijsko in da ne bo moglo živeti, če se naše povzdigne in razširi. — Gospoda Laboni izgube v tem mnogo vpliva na naše okoličane. Torej še tukaj ne puste kmetom svoje volje, da bi pristopali v društvo — ki je njihovo — kjer so posestniki, poljedelci in vinogradniki — sploh: pravi kmetje.

Na vrsto prišla je III. točka: Resolucija za napravo zakona, da bi kmetje dobivali brezobrestna posojila za napravo vinogradov, bodisi opustošenih, bodisi popolnoma novih.

G. dr. Pretner razlagal je, da obstoje po družih deželah naše države zakoni, glasom kojih sleherni posestnik, kojemu je trtna uš opustošila vinograd, ali pa tudi če hoče iz neobdelanih parcel (bared) napraviti vinograd, lahko dobi brezobrestno posojilo. Ta denar pa se dobi tako, da dasti eno polovico država, drugo polovico pa dežela.

To posojilo se potem vkupijo na dotično zemljišče — toda stvar se napravi tako rekoč brez troškov, ker še kolekov ni treba plačevati. Odplačuje se lahko dvajset let in se prične odplačevanje še le potem, ko vinogradi že nesejo. Ker pa tu pri nas (za Trst in okolico) še ni takega zakona, treba je skleniti resolucijo, ki naj se predloži kompetentnim oblastim, da to izvede. (Zakaj pa „Agraria“, ki lovi kmete, še ni storila tega? Stavec.) Govornik je predlagal torej sledečo resolucijo:

Ker trtna uš opustoša vinograde v tržaški okolici, kjer je vinarstvo glavni steber poljedelstva, in ker vsled tega obožujejo in propadajo kmetovalci v tržaški okolici, vidi občni zbor „Kmet. in vrtnarske družbe za Trst in okolico“ jedino rešitev kmetovalcev v tržaški okolici v tem, da se jim opomore z brezobrestnimi posojili za nasajanje opustošenih ali novih vinogradov; radi tega

prosi nujno občni zbor „Kmetijske in vrtnarske družbe za Trst in okolico“ visoko c. kr. vlado, da blagovoli ista storiti vse potrebno, da se omogoči tudi v tržaški deželi uporaba državnih zakonov od dne 28. marca 1892. št. 61 drž. zak. in od dne 23. avg. 1895. št. 138 drž. zak., in predložiti slavnemu deželnemu zboru Tržaškemu v vsprejem načrt deželnega zakona, s katerim bi ta dežela v istej meri kakor država prispevala k imenovanim brezobrestnim posojilom za kmetovalce. Ta resolucija naj se pošlje s posebno prošnjo visokemu c. kr. ministerstvu za poljedelstvo in naj se predloži s posebno deputacijo tukajšnjemu visokemu c. kr. namestništvu.

Resolucija sprejela se je jednoglasno.

Govorilo se je nadalje tudi o tem, komu in kako bi se ta resolucija predložila, ali vladi ali deželnemu zboru, ali kar naravnost ministerstvu — in se je sklenilo, da to stvar uredi centralni odbor. Vsakako pa treba prositi naše gg. poslance, da to stvar spravijo v javnost v deželnem zboru.

IV. točka: Razni predlogi.

G. dr. Pretner je predlagal, da bi se sedaj, ko smo dobili potrjeno promeno pravil, takoj začele ustanovljati podružnice — posebno v onih krajih, kjer je že sedaj dovolj udov; drugod pa naj zadružniki skrbijo, da pridobijo zadostno število novih članov.

Na to je govoril še enkrat g. poslanec vit. N a b e r g o j in na popularen način dokazoval važnost in potrebo naše družbe ter priporočal, da se kolikor mogoče vsi okoličanski posestniki združijo in zjedinijo v naši družbi, koji je jedini in glavni smoter — pomagati našim kmetom in povspesovati njihove težnje.

G. predsednik, poslanec G o r i u p je omenil, da je za popoldne bil namenjen obisk Križanom. „Kmetijska in vrtnarska družba“ hotela se je prepričati, kako vspevajo tamošnji nasadi ameriških trt. Dosegli so menda nekateri posestniki že jako lepih uspehov in so prepričani, da jih more rešiti edino le ameriška trta.

Ker je pa vreme bilo neugodno, preložil se je ta pohod na nedeljo dne 6. septembra, seveda če bo vreme ugodno.

PODLISTEK.

Zakaj ga ni bilo?

Spisal Dobrávec.

1.

Dunajska pivnica srednje vrste!

Pozno je bilo, in pivski prostori so se praznili vedno bolj. Natakariji dremljejo v najrazličnejših položajih ob mizah in po stoli, plin trepeče, in vsa pivnica je kakor neznosna dolgočasnost. Samo nekje tam v ozadju se še razlega vesel vrišč — družba slikarskih in podobarskih akademikov od vseh vetrov. V posebni sobici so praznovali nocoj god svojega tovariša Andreja Poglajena. Živahni mladenič upira motno oko sedaj v tega sedaj v onega prijatelja. Z nekoliko kronami v žepu in godovnim svitom okrog glave je moral nocoj pomakniti svoj sedež tik stoloravnatelja Dolnič. Vsled pozne ure in znane akademiške svobode ni imel Dolnič mnogo sitnosti se stoloravnateljskim poslom.

Začelo se je že gibanje kakor ob odhodu; zato so slavitelji v najrazličnejših varijantah ponavljali Poglajenu svoje čestitke ter po strani po-

gledovali, če ta sam poravna nocojšnji račun, ki ni bil baš skromen.

Tudi našopirjena natakarija, prava nemška „Madel“, se je jela smukati okolo Poglajena. Ker je bil ta skoro vsakdanji gost, mu je že čisto pokazala, da ji bolje ugaja Poglajen kakor oni le nacičrani in oblizani markér tam v kotu.

„Gospod umetnik“, rekla je deklica na pol v šali, „za koliko bi napravili moj portrét?“

— Zastonj, dušica draga; samo pridite sedet nekoliko ur.

Poglajen jo je prijel okolu pasa ter jo prižel k sebi pričakujé odgovora.

„Prav rada, a dvomim, da bi me dobro pogodili.“

Vsa družba — kakih petnajst akademikov — je zopet sedla na svoje prostore. Gledali so Poglajena zvedavo in šegavo; zakaj radovedni so bili, kako uteši dekličino nezaupnost. Sami mladeniški obrazi, katerim se je znalo, da so jih poljubile Vile, nocoj pa tudi vinski duhovi. Baterija šampanjčevih butelj je svedočila, da opravljajo duhovi nocoj svoje delo marno in temeljito.

— Oho, oho! se je oglasil Dolnič. — Gospica, vedite, da je dobil prvo darilo.

„Berti, pravi Poglajen“, katerega ni Dolničeva pohvala prav nič motila, „vi ste strašno nezaupni. Brez zamere! Morda mislite, da ne vem, kakove so zaljubljene oči? Taka-le mlada ličica, te jamice, nagajivno zavihani nasek — tako-le!“ — Hotel se je z levico dotakniti njenega nosu, pa jo dregnil v bujno — nadeta prsa — „E, gospica, to je hvaležno delo, Berti — prav lahko delo. Kako ne? Prav dobro poznam Vaše zaljubljene oči.“

— Moje zaljubljene oči? Ali mislite, da je vsako dekle zaljubljeno! — Rekši je hudomušno poškilila z očmi v kot, kjer je smrčal natakarija.

„Vsake zaljubljene oči je lahko poznati.“

— Dvomim, gospod umetnik, — dostavila je natakarija in se sklonila pristno dunajsko eleganco pokoncu kakor vojak, ko čuje „pozor“; hotela mu je reči: premotri moje dražesti, a spoznaš me ne.

„Vsake; tudi Vaše, verjemite mi“, silil je Poglajen, nevajen odjenjati nasprotniku.

— Ho, ho, ho! je zagrmela vsa družba. — Morda te ne ukanijo oči tvoje baronese, ali drugod — — —

(Pride še).

Oglasili so se nadalje nekateri okoličani — priprosti kmetje — kar nas je veselilo, ker so s tem pokazali, da imajo zaupanje do vodstva družbe in da vedo, da so med svojimi, kjer lahko izražajo svoje menenje in težnje.

Vpraševali so, kako bi bilo mogoče priti v okom (vsaj deloma) nesreči, ki jih je zadela po peronospori. Ker se posestniki vinogradov, kar jih je v „črti“, še pred trgatvijo pobotajo s finančnim uradom glede užitninskega davka, ki ga morajo plačati od vina, in ker so mnogi že podpisali take pogodbe za približno kvantiteto vina, ki ga pridelajo — prosili so nasveta, kako bi bilo storiti, da ne bi plačali toliko davka, v kolikor so se obvezali, ker je gotovo, da ne pridelajo toliko vina, kolikor so se nadejali svoječasno (nekateri sploh ne bodo imeli nikakega pridelka).

Ker je ta prošnja povsem opravičena, sklenilo se je takoj, da pojde posebna deputacija do kompetentne oblasti prosit olajšave. Na čelu te deputacije stopila sta gg. Ivan vit. Nabergoj in predsednik družbe, g. Iv. Goriup.

V. točka: volitev novega odbora.

Ker so bila pravila spremenjena takó, da bode sedaj v mestu centralni odbor, treba je nekoliko manj odbornikov — ki pa naj bi bili večinoma iz mesta.

Po raznih predlogih in nasvetih sprejel se je predlog, da se voli aklamativno.

G. Ivan vit. Nabergoj predlagal je sledeče gg.:

Iv. Goriup, posl. in veleposestnik, predsednik; odborniki: Živic V. M., inženir, dr. M. Pretner, odvetnik, dr. Pertot Simon, primarij, Žitko Fran, posestnik, Vatovac Josip, posestnik in Grmek Anton, učitelj. Zbor je tudi res izvolil soglasno te gospode.

Na to je g. predsednik zaključil občni zbor.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 8. septembra 1896.

IV. splošni katoliški shod otvorili so v Solnogradu dne 31. m. m. Na shod je došlo mnogo odličnjakov duhovskega in posvetnega stanu: kardinal Haller, škofa dr. Doppelbauer in dr. Kahn, namestnik Thun, mnogo členov visoke aristokracije itd. itd. Na osnovalnem zborovanju je bilo do 1400 oseb. Predsednikom IV. katoliškemu shodu je bil izvoljen knez Clary-Aldringen. Potem so se volili predsedniki posamičnih sekcij. Znamenit je bil pozdrav namestnika grofa Žige Thuna. Govoril je izredno pristrčno. Rekel je, da so se zbrali zastopniki katoličanstva, da se v tem, po materijalizmu izpodkopenem času krepko potegnejo za koristi vere, pravosti in krščanske kulture, v boju proti razdirajočim (destruktivnim) življenjem. Kakor zastopniku vlade mu je čast, da pozdravi in vsklikne pristrčen „dobrodošli“ temu katoliškemu shodu Avstrije.

Ta govor je bil — ne le po svoji vsebini, ampak tudi po toploti v izražanju — če že ne tendenciozen, pa vsaj simptomatičen z ozirom na sedanje političko položanje.

Oglejmo si le malo to političko položanje. Zakonita doba sedanjega državnega zbora bliža se svojemu vršetku; še nekoliko mesecev in pridejo nove volitve, nova zbornica in — nova večina v zbornici. Od načina, kakor bode sestavljena nova večina, bode zavisna tudi smer vladanja v bližnji bodočnosti. To pa je prav tisto, kar najbolj zanima posamične stranke. Ker pa v nas še nimamo konstitucije v pravem nje duhu, ker v nas se še ne odloča na volišču, kakova boji smer vladanja, ampak ima vsakodobna vlada vedno toliko moči, da lahko sebi v prid korigira parlamentarne odnošaje in je torej — jasneje povedano — kolikor toliko od vlade zavisno, kako se zasučejo stvari v parlamentu: je tudi povsem naravno, da stranke jastrebovim očesom zasledujejo dejanje in nehanje vlade, nje korake in nje — izjave.

Zato torej je simptomatičen oni pristrčni pozdrav namestnika grofa Thuna na katoliškem shodu v Solnogradu, ker daje vsaj slutiti, da se bode vladanje v Avstriji v bližnji dobi sukalo v konservativni smeri. Mi pa se lahko pohvalimo, da smo to isto misel izrekli v današnjem zjutranjem izdanju, ko smo pisali: „Ker pa je konservatizem vsakako v Avstriji jako mogočen

činitelj in se bode Avstrija v doglednem času najbrže vladala v konservativni smeri, ali pa bode ta konservativna smer vsaj imela primeren upliv na upravo države itd. itd.“ Danes smo čitali v „Slov. Narodu“ brzojavko z Dunaja, v koji je rečeno, da je nemškoliberalna stranka skrajno razburjena zaradi govora namestnika Thuna na katoliškem shodu v Solnogradu, kajti levičarji da smatrajo ta govor že kakor dokaz, da vlada namerava ustanoviti protiliberalno večino v državnem zboru.

Jeza nemških liberalcev je umevna in naravna, kajti slutnje o bodoči konservativni smeri vladanja so slutnje bližajočega se propada za nemško-židovski liberalizem. Ako so vse te slutnje le kolikor toliko osnovane, smejo konservativci nadepolno zreti v bodočnost. Toda i oni naj gledajo, da ne zabredejo v jednostranost. Za srečo te države in za prepotrebni mir ne zadošča samo to, da je Avstrija konservativna v verskem zmislu, ampak ona mora biti tudi pravična v političnem in narodnem pogledu. Tudi konservativcem velja to isto, kar velja vsaki drugi političski stranki: propadejo, ako ne bodo hoteli slušati gibanja perotnic duha sedanjega časa — dōbe narodne ideje in socijalnega gibanja. O važnosti narodnega gibanja nočemo na razsežno govoriti tej gospodi, ker smatramo, da razumejo njega pomen, posebno v Avstriji. Ako ga pa ne razumejo, potem že celó ne treba več govoriti o tem, kajti v tem slučaju bode dōba takega konservatizma le epizoda, ki se stopi pod žarki narodne samozvesti avstrijskih narodov.

A tudi socijalnim gibanjem sedanje dōbe mora računati sleherni sistem. In ako se visoki konservatizem ne osvobodi iz okov starih tradicij in se od gori iz višav ne približa malo bolj doli k zemlji, k trpečemu človeštvu, potem mu je gotov popolen poraz. Obžalovaje moramo po takem zabeležiti dejstvo, da so na katoliškem shodu v Solnogradu izključili nekega urednika iz sekcije za delavska vprašanja, ker je svaril odkrito in lojalno, da Cerkev bi se morala dobrohotno baviti s težnjami delavstva, kajti sedanji kapitalistiški red da je v nasprotju z zakoni Cerkve, ki propovedujejo jemati obresti. Zaradi teh besed so izključili onega urednika lista „Politische Fragmente“ vzlic dejstvu, da se je potegnil zanj predsednik sekcije. To je slab omen, ker priča, da se visoki konservatizem ni ničesar naučil iz vrvenja nove dōbe. Ako smemo tako reči, da je bil pozdrav namestnika grofa Thuna oznanjevalec jutranje zarje za konservativno misel, moramo pa tudi pridodati, da bode tako trnasto preziranje valovanja socijalnega povoda — padu iste. Toliko se nam je zdelo potrebno reči o politički važnosti katoliškega shoda v Solnogradu z ozirom na pozdrav namestnika grofa Thuna.

A tudi nadaljne sklepe tega shoda smatrati je znamenjem o dobrih odnošajih med konservatizmom in sedanjo vlado. Shod je izrekel svojo zahvalo ministroma Gautschu in Ledeburju. Prvemu, ker je pošteval želje konservativcev gledé na srednje šolstvo, drugemu za načrt o kmetijskih zadrugah. Gledé na poslednje je shod naprosil finančnega ministra Bilinskega, naj izdatno dotira centralo teh zadrug, potrebnega denarja za to pa je poiskati v zvišanju borznega davka. Shod je zahteval nadalje, da bodi veronauk obligaten na maturi in da v komisiji imej zastopnik škofov iste pravice gledé vseh predmetov, kakor vsi drugi členi komisije. Učenci slabega vedenja in neverskega mišljenja naj se izključijo od mature. Gledé ljudskih šol pa je zahteval shod, da morajo biti le verske in da imej nadzorstvo jedino cerkev.

Avstrija in Rusija. Rusko novinstvo nadaljuje svoja razmotrivanja o sestanku vladarjev na Dunaju. „Novosti“ in „Graždanin“ trdita, da pogovor med cesarjem avstrijskim in carjem ruskim je trajal dve uri, in se je morda doseglo tako soglasje o vztočnem vprašanju, koje zgodovina zabeleži velikimi črkami.

„Peterb. Vjedomosti“ pravijo, da je vztočno vprašanje zadobilo toli pretilen značaj, da porta sama ne more več vzdrževati več reda in jamčiti za življenje svojih kristijanskih podanikov. Rešitev te krize je pred vratmi. V teh težkih časih so

dobri odnošaji med Avstrijo in Rusijo v interesu vse Evrope.

Položaj na Kreti. Konzuli v Kaneji so že prijavili kristijanskim poslancem zbornice krečanske ukaz sultanov, v kojem so označene koncesije, v kateri je privolil isti.

Uvede se davek, na tobak, kojega prihodek bode v prilog otoku; dolg otoka krečanskega vzame na-se turška vlada; vrhno poveljstvo nad turškimi vojniki na Kreti se poveri generalnemu guvernerju otoka; pozovejo se inozemski izvedenci v posvetovanje o preosnovi pravosodstva na Kreti; takozvanim bengasom se prepove bivanje na otoku. (Bengasi so jako divje ljudstvo iz Tripolisa.) Narodni zbor se skliče skoro, da se bode posvetoval o teh koncesijah.

Različne vesti.

Prihod novega škofa v Trst. Verniki tržaški vsprejeli so jako navdušeno novega vrhnega dušnega pastirja svojega, msgr. Šterka, kakor smo omenili na kratko že v današnjem zjutranjem izdanju. Že pred osmo uro pričelo se je zbirati ljudstvo na trgu pred postajo in po bližnjih ulicah. O prihodu vlaka bilo je zbranih na tisoče ljudij vseh slojev. Na peronu postaje vsprejeli so premil. škofa: c. kr. namestnik vitez Rinaldini, dvorni svetovalec pl. Krekich, župau dr. Pitteri, namestniški svetovalec vitez Jettmar, deželni šolski nadzornik vitez Klodič, voditelj redarstvenega ravnateljstva, svetovalec Bussich, višega deželnega sodišča svetovalec Tomicich, drž. poslanec Burgstaller, členi vsprejemnega odbora meščanov, lepo število dām. Škofjski delegat, kanonik msgr. Černe poklonil se je škofu na čelu stolnega kapitlja in duhovščine iz mesta in okolice. V imenu svečeništva konkatedralnega kapitlja koperskega poklonila sta se škofu prošt msgr. dr. Petronio in kanonik Mechia, v imenu kolegijalnega kapitlja piranskega pa kanonik Franza. V imenu meščanstva poklonil se je škofu msgr. Šterku baron Alber z nekaterimi členi vsprejemnega odbora že na postaji v Nabrežini, kamor so se dotični gospodje peljali škofu nasproti. Nj. Prevzvišenost škofa spremljali so dekan kapitlja Sinčič, kanonik msgr. Flego in kapelan don Masten. Ko je došel vlak na postajo, zagromeli so „živio“ in evviva-klici. Dostojanstveniki so pozdravili škofa vsak za-se. Nj. Prevzvišenost podal se je skozi lepo odičeno separatno čakalnico k vozu namestnika Rinaldinija in se odpeljal na njegovi strani v mesto. Temu vozu je sledilo 30 kočij, v koje je bila poseda duhovščina in členi vsprejemnega odbora. Sprevod se je pomikal ob obrežju na Veliki trg, po ulici Sanità in Fontanone v ulico Cavana. Škof je blagoslovljal spoštljivo pozdravljajočo ga množico. Tam je bilo toliko ljudstva, da se vozovi skoro niso mogli pomikati. Prevzvišeni škof ustopil je v cerkev sv. Antona starega, in molil pred Najsvetejšim, potem se je podal v palačo. Tam se je razgovarjal z namestnikom Rinaldinijem, zatem sta se mu poklonila v imenu duhovščine msgr. Černe in v imenu meščanstva dr. baron Alber. Škof je odgovoril latinski, pozivljaje duhovščino in vernike k zloznosti in ljubezni ter naglašuje, da se popoimoma zaveda težkega svojega stališča gledé na posebne odnošaje v škofiji tržaški, nadeja se pa, da z Božjo pomočjo zadobi toliko moči in vztrajnosti, da bode mogel vršiti svojo nalogo. Svoj govor je zaključil, priporočaje se molitvi duhovščine. Slednjič je podelil prisotnim blagoslov in s tem je končala slavnost.

Gosp. drž. posl. dra. Andreja Ferjančiča je zadela huda rodbinska nesreča: umrl mu je sin Fran v najlepšem cvetju svoje dobe. Gospodu poslancu izrekamo i mi svoje iskreno sožalje na toli britki in nenadejani izgubi.

Ne po zatrdilu „Edinosti“, ampak v resnici je bil občni zbor pol. društva „Edinost“ minole nedelje presijajna manifestacija. Ako „Slovenski Narod“ že noče dati vere nam, naj se obrne do poslancev tržaških; ako ne veruje tudi le-tem, dobi lahko pojasnila od istrskih poslancev — bili so navzoči vsi, razun preč. gosp. dekana Kompareta, ki je bil zadržan po svoji stanovski dolžnosti, a še ta je prišel poludne na pogovor; in če tudi tem ne bi verjel, obrne naj se, da izve resnico, do gospodov goriških poslancev, dra. Gregorčiča in dra. Tume, ki sta bila navzoča na

shodu. Slednjič lahko vzame v roko zadnjega „Primorca“, v kojem je obljubljen daljše poročilo in kjer je čitati od besede do besede:

„Politično društvo „Edinost“ v Trstu je imelo v nedeljo od 9. predp. do 1. pop. občni zbor kot nadaljevanje onega, ki je bil razpuščen. — Razpust je bil izvrstna reklama za ta zbor, kajti udeležilo se ga je nad 500 oseb ne le iz Trsta in okolice, ampak tudi iz Istre in trije gospodje iz Gorice. Slovenci in Hrvati so bili tu združeni v bratski slogi za skupne težnje. — Obširne poročilo priobčimo v „Soči“. Tu le omenimo, da govor dr. Laginje je napravil velikanski utis. Govorili so še dr. Vitezič, vitez Nabergoj, dr. Trinajstić iz Pazina, dr. Pretner iz Trsta, posestnik Martin Pečar iz Gropade, prof. Spinčić in še drugi. Vsi so slikali neznosni položaj Slovencev in Hrvatov v Trstu in v Istri ter v obče na Primorskem. Sedanji vladni sistem je moral slišati britkih, resničnih očitaj. Vseskozi pa je prevladovalo mišljenje: dovolj smo opozarjali vlado na krivice, ki se nam godé, a brez uspeha; odslej opozarjamo narod, naj si pomaga sam! In to je tudi prav! Ako si ne bomo pomagali sami, ne pričakujmo pomoči od nikoder!

Ta zbor je velikega pomena za odnošaje na Primorskem. Visoki krogi naj le ostaneje še nadalje slepi in gluhi za vse naše opravičene zahteve, a nosili bodo tudi vse slabe posledice svoje slepote“.

Res je! „Prim. list“ nas pozivlje, da podamo pozitivnih dokazov, da so oni — to je prijatelji „Prim. lista“ — vzgojili mlade fanatike okolo tržaškega lista „L' Amico“.

Počasi, prosimo. Qui bene destinguit, bene docet. Mi nismo rekli nikdar, da ste Vi izrecno pozivali tega ali onega na sovražstvo proti slovenskemu narodu, ali to dejstvo stoji, da še le od onega trenutka, ko se je iz Gorice ven pričela vojna proti slovenskemu „radikalizmu“, ko so se jela stavljal na proskribcijsko listo naša narodna društva, ko so se jela sumničiti naša narodna stremljenja, ko so se narodni ideji jela podtikati svojstva, nevarna veri in državi, odkar se je narod jel hujskati proti sokolstvu, in se je s kolom namigovalo celo slavni policiji, naj malo poseže tu vmes — da je še le od onega trenutka jela doraščati mlada generacija fanatikov med duhovniki italijanskimi; fanatikov, ki ne morejo čuti slovenske besede o svetih obredih, ki bi hoteli zapirati pred našim ljudstvom celó nekatere božje hrame, češ, da ne sodi tjakaj, ker je „pregmei“; fanatikov, ki ne psujejo le nas „zlobnih“ žurnalistov, ampak tudi izvoljence našega naroda, fanatikov, ki se ne sramujejo pomoči od onih, ki so sv. Očetu oteli Rim in ki smatrajo javne obrede katoliške cerkve kakor žaljenje njih „narodnega čutstva“.

Tak sad je mogel vzrasti le v tleh, ki so se orala in razorala v znamenju borbe proti slovenskemu „radikalizmu“, to je sad iz semena protislovenske struje.

Gospodje se izgovarjajo: tega nismo rekli, tega nismo hoteli. Mi jim verujemo, da ne odobrujejo tega, kar sedaj počenjajo v Trstu proti naši narodnosti izvestni mladi kapelanje. Ali brez krivde vendar niso. Menili so, da mečejo seme le po svoji njivi, in niso pomislili, da utegne marsikoje zrnice pasti na sosedajo italijansko njivo. A ker je tam drugačna vrst zemlje, drugačen vzduh in drugačno obnebje, vzrastel je tudi drugačen sad. Namesto namerovanih protiradikalcev, vzrasli so italijanski radikalci najgorje vrste.

Vprašajte le stareje duhovnike v mestu tržaškem, in ti vam povedo, da med ital. duhovniki ni bilo nikdar take mržnje do naše narodnosti kakor je to par let sem, odkar je pričel boj proti slovenskemu „radikalizmu“ v Gorici, v Ljubljani, v Celovcu, v Poreču in slednjič — če tudi le bolj na rahlo — tudi v Trstu; to je, od one dobe, ko je postopanje posvetnih in cerkvenih oblasti moralo vzbujati domnevanje, da je nasprotovanje narodnim težnjam Slovencev — posebna zasluga.

V toliko je kriva šola goriška, iz koje je izišel boj proti namišljenemu slovenskemu „radikalizmu“, toli intenziven boj, da so najivni ljudje po Kranjskem smatrali nazivljanje z „radikalcem“ — hudim razžaljenjem. A kolikor večja je postajala zmešnjava v našem taboru, v isti meri je naraščala objestnost v laškem taboru, ki je sled-

njič okužila tudi mlado duhovščino. To smo hoteli konstatovati in od tega ne odstopimo. To je res: krivda je tu, če tudi ne direktna.

Redek slučaj. „Primorcu“ poročajo iz Podgore: „V naši občini smo obhajali 25-letnico županovanja našega vrlega župana g. Antona Klančiča. — Zbralo se je domače staršinstvo in drugi občanarji. — Gosp. Kocijancić je v lepem govoru naglašal redki slučaj, da naš g. župan je bil vseh 25 let vedno enoglasno izvoljen; županoval je vedno v popolno zadovoljnost občanarjev. Na ta govor so vsi zbrani zaklicali g. županu oduševljeni „živio“. Godba je zagodla „Naprej“, a pevci so prej in poslej peli izbrane narodne pesmi. — Županu je primerno napil č. g. kurat Golob. — Zbrana družba je naposled zaklicala trikratni živio presv. cesarju in godba je zasvirala ces. pesem“.

La direttissima, t. j. zveza furlanske železnice z italijansko, ki drži v Benetke, je dognana reč. Videmska „Patria del Friuli“ poroča, da na laški strani se že pripravljajo, da dogradé železnico do meje. — Ko bo dograjena ta železnica, potem pojde ves promet na Benetke po tej železnici in ne več mimo Gorice. Take koristi dobiva Gorica od stremljenj onih, ki težé po tem, da bi se Gorica kolikor le možne tesno spojila z Italijo. Za vipavsko železnico se seveda ne potezajo, da si vedo dobro, da bi bila ista pravi blagoslov za mesto goriško. Kaj je njim za javno blaginjo v avstrijski Gorici, oni si žele le zveze z Italijo; la direttissima jim je na srcu! In nič ne dé, ako vsled tega tudi popolnoma propade glavno mesto pokrajine goriške. To postopanje radikalnih kolovodij italijanskih moralo bi odpreti oči prebivalstvu mesta goriškega ter privedi isto do spoznanja, da le v sporazumljenju in v prijateljskem razmerju do slovenskega dela dežele je zajamčena njega bodočnost, njega ekzistencija.

Uljudnost na naših poštah. Iz Trsta nam pišejo pod tem naslovom: Minolo soboto, dne 29. m. m. med 10. in 11. uro predpoludne nesel sem na jedno naših pošt priporočeno pismo slovenskim naslovom ter zahteval seveda slovensko pobotnico. Dotična gospodičina me je pogledala debelo: Was, was, was? in pristavila še, da zna italijanski. Jaz pa sem pripomnil, zakaj ne bi dala slovenske potrdnice, ko je naslov slovenski. In zopet je sledil tisti: Was—?. Potem je pristopila neka druga stranka ter je pojasnila poštarici, da želim slovenske potrdnice. Sedaj še le je ugodila moji zahtevi, toda kako! Nekako zaničljivo mi je bacnila slovensko potrdnico.

A tudi na tej ni bilo napisano popolnoma tako, kakor na naslovu, ker je stalo „Rovigno“ mesto „Rovinj“. No, jaz sem bil sit tega pehanja in — odšel sem.

Poštne stvari. Zveza kranjsko-primorsko-dalmatinskih poštarjev in poštних upraviteljev namerava kakor hitro mogoče ustanoviti društveno bolniško blagajno v zmislu zakona od 30. marca 1888. s to premembo, da se udeleže tudi oni, kateri po zakonu niso zavezani, zavarovati se, — to so c. kr. poštarji in njih soproge.

Dotična društvena pravila, katera so se že pred davnem predložila visoki vladi v potrjenje, bodo vsled priporočila c. kr. poštnega ravnateljstva v Trstu najbrž kmalu potrjena in tako bo ta občno zaželeni zavod mogel v bližnji bodočnosti začeti svoje delovanje v korist in blagor poštnega službenega osebja na deželi. — Istotako se namerava reorganizacija zveze. Ta se razdeli po kronovinah v štiri skupine in nova pravila — urejena po sedanjih časovnih razmerah — se razpošljejo poštanim uradom. — Posebne važnosti za poštno službeno osebje na deželi je pa gotovo vest, da se je visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo definitivno odločilo za zboljšanje socijalnih in materialnih razmer poštarjev itd., za katero smo se borili že 23 let in za katero se je milostno izreklo tudi Njeg. Veličanstvo, naš najmilostljivejši cesar, o priliki, ko se je Nj. Veličanstvu izročila neka tega se tičča prošnja — s pomenljivimi besedami: „Tu nahajam zastarele razmere“. — Kakor se sliši od zanesljivih strani, se mej drugim povišajo tudi pristojbine poštarjev v onem razmerju, kakor plače državnih uradnikov; plača poštarjev bo torej znašala 660 gld.—1600 gld. in poleg tega se bode oziralo na doklade za ponočno službo.

Vsled navedenega smemo upati, da se sled-

njič uresničijo besede nj. ekscelencije, gospoda ministrskega predsednika, grofa Badenija, katere je govoril deputaciji, sestoeči iz poštarjev: Hoppe, Klima, Rossmann in Schrey: „Zdi se mi, da v vašem stanu vladajo še preddiluvijanične razmere in treba je odpomoči“. — Nadejamo se tudi, da bo visoki državni zbor pravično cenil skoro neznosno stanje poštne službenega osebja na deželi ter da mu ne odreče svoje pomoči.

Brez komentarja. V današnjem „Mattinu“ čitamo: „Kranjska industrijalna družba, podjetnica plavža v Šklednju, poverila je delo prekopavanja tal za poslopja — nekemu podjetniku v bližnjem kraljestvu. Med drugimi pogoji je tudi ta določba, da mora podvzetnik razkopati vsaki dan 600 metrov materijala. A 129 delavcev italijanskega podjetnika je v 26 dneh razkopalo le 5000 kubičnih metrov, mesto 15000.“

Sedaj je nastal seveda ravs in kavs med delavci, ki niso dobili plačila, med podjetnikom in kranjsko družbo. Posredovanju nekega prav ru-dečega mestnega svetovaleca se je posrečilo za sedaj, da je pomiril delavce. Toda vse kaže, da podjetnik ne bode spolnjeval prevzetih obveznosti, česar pa je bilo pričakovati, ako pomislimo, da je prevzel delo na pol zastonj.

Na obletnico „Delal. podpornega društva“ opozarjamo še enkrat. Pri maši bode pel zbor „Slov. pevskega društva“. Program popoldanske veselice je mnogovrsten. Na nas je, da utrdimo moralno zavest v našem delavstvu. To pa dosežemo s tem, da kažemo povsodi zanimanje zanj in njegove težnje.

Vabilo na koncertno veselico, katero priredi Vipavska čitalnica s sodelovanjem slav. Postojnskega čitalniškega mešanega zbora na Mali Šmaren, dne 8. sept. 1896. v društvenih prostorih. Vspored: Ob 1/9. u. dop. vsprejem Postojnskih in drugih gostov. Ob 1/10. uri dop. izlet v Log. Ob 1. uri pop. banket v Čitalnici Ob 1/8. uri zvečer koncert, na katerem poje čitalniški mešani zbor, in ples, pri katerem svira Postojnska godba. Vstopnina na koncert 30 kr.; s sedežem 50 kr. Udeleženci banketa naj blagovolé prijaviti vdeležbo vsaj do 5. sept. — Program koncertu priobčimo prihodnjič. K obilni udeležbi uljudno vabi Odbor.

Slovensko pevsko in brašno društvo „Maribor“ priredi v nedeljo, dne 6. septembra, veselico v prostorih in na vrtu g. Baumanna (Ptujška cesta). Po veselici svobodna zabava in ples. Začetek ob 4. uri pop. Za ude svoboden vstop, neudje plačajo 20 nč. Ker je čisti dohodek namenjen za društvene potrebe, se bodo predplačila vsprejemala hvaležno. K obilni udeležbi vabi ODBOR.

Dohodki mestne davkarije tržaške. Tekom minolega meseca junija vplačalo se je v tukajšnjo mestno davkarijo 76.473 gld. 77 nč. na občinskih in 290.212 gld. 29%, nč. na državnih davkih, meseca julija pa 26.512 gld. 73 nč. na občinskih in 127.199 gld. 19 nč. na državnih davkih.

Telovadno društvo „Tržaški Sokol“

vabi na

VELIKI IZLET

po morju

DEVIN

ki bode

v torek dne 8. septembra 1896

na paroplovu

ALBANIA

Odplov iz Trsta ob 3. pop. od Riva della Sanità. Povratek iz Devina ob 10. v noči.

Na paroplovu in v Devinu svirala bode godba. Vsi gosti dobro došli!

RAZPORED:

1. Vsprejem izletnikov; 2. Ogledavanje staroknežnega mesta Devina; 3. Veselica s telovadbo, petjem, godbo in PLESOM na prostornem vrtu gostilne gospoda Plesa; 4. Umeteljni ognji.

Cena za vožnjo po morju in ustop na veselico: za odrasle 80 nč., za neodrasle 40 nč., Cena za ustop na veselico brez vožnje po morju 20 nč.

Lastnik kensorij lista „Edinost“. Izdavatelj in odgovorni urednik: **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc v Trstu.